

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3187/2022
14.04.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца - противтуженог АА из ..., чији је пуномоћник Катарина Ранђеловић адвокат из ..., против тужене - противтужиље ББ из ..., чији је пуномоћник Драган Јоксимовић адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужене противтужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 114/20 од 03.12.2020. године, у седници већа одржаној 14.04.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене - противтужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 114/20 од 03.12.2020. године

Образложење

Пресудом Основног суда у Прокупљу П2 106/19 од 11.09.2019. године, ставом првим изреке, вршење родитељског права над мал. сином ВВ, рођеним ... године у ..., поверено је тужиоцу као оцу који ће родитељско право вршити самостално, са правом тужене као мајке да одржава личне односе са дететом сваког другог викенда од петка у 18,00 часова до недеље у 18,00 часова, што је тужилац дужан да призна и дозволи. Ставом другим изреке, обавезана је тужена - противтужиља да на име издржавања малолетног детета плаћа месечни износ од 5.000,00 динара, до 5. у месецу за претходни месец, почев од 01.06.2017. године па убудуће док за то постоје законски разлози, уплатом на адресу тужиоца као законског заступника малолетног детета. Ставом трећим изреке, одбијен је противтужбени захтев тужене - противтужиље да се вршење родитељског права над малолетним ВВ повери њој као мајци, која би то право вршила самостално, да се уреде лични односи тужиоца и малолетног детета на начин ближе описан у наведеном ставу изреке и обавезе противтужени да на име свог доприноса за издржавање малолетног детета плаћа месечно 10.000,00 динара почев од 01.06.2017. године па надаље док се ова обавеза не буде изменила или укинула. Ставом четвртим изреке, стављена је ван снаге привремена мера одобрена решењем овог суда на записнику од 21.04.2017. године. Ставом петим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 114/20 од 03.12.2020. године, ставом првим изреке, укинута је пресуда Основног суда у Прокупљу П2 106/19 од 11.09.2019. године и пресуђено тако што је, ставом другим изреке вршење родитељског права над

мал. сином странака ВВ, рођеним ... године у ..., поверено тужиоцу као оцу који ће родитељско право вршити самостално, па је тужена обавезана да дете одмах преда тужиоцу. Ставом трећим изреке, уређено је одржавање личних односа између тужене и малолетног детета на начин описан у наведеном ставу изреке. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да доприноси издржавању малолетног детета месечним износом од 4.000,00 динара, до 05. у месецу за текући месец, почев од дана предаје детета оцу па убудуће док за то постоје законски разлози, уплатом на руке тужиоцу као законском заступнику детета, а од досуђеног износа до траженог износа од 5.000,00 динара почев од 01.06.2017. године до дана предаје детета, тужбени захтев је одбијен као неоснован. Ставом петим изреке, одбијен је противтужбени захтев да се вршење родитељског права над малолетним ВВ повери туженој, да се уреде лични односи између тужиоца и малолетног детета по предложеном моделу и тужилац обавезе да на име свог доприноса у издржавању месечно исплаћује износ од 10.000,00 динара, почев од 01.06.2017. године док се ова обавеза не измени или укине. Ставом шестим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена - противтужиља је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 782/11...18/20), у вези са чланом 208. Породичног закона, па је оценио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а у поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или погрешне примене које од одредаба овог закона, па нема ни повреде поступка из члана 374. став 1. ЗПП на коју се ревизијом указује. Истицањем да је побијана пресуда противречна и недовољно образложена, ревидент пресуду побија због битне повреде поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, која не може бити ревизијски разлог према одредби члана 407. став 1. ЗПП.

Према чињеничном стању, утврђеном по одржаној расправи пред другостепеним судом, странке су биле у емотивној вези из које је рођен мал. ВВ ... године. Тужилац је по рођењу детета признао очинство и као отац уписан је у матичној књизи рођених. Тужена је за време породилског одсуства живела са дететом код својих родитеља у селу ..., а након тога, због обавеза на послу и нередовне аутобуске линије, радну недељу од понедељка до петка проводила је у ... а викенде са дететом које је остало у селу са њеним родитељима. Тужени је у почетку имао повремене контакте са дететом, јер је било проблема око тога са туженом, па су након регулисања виђења по привременим мерама донетим у овом поступку по предлогу тужиоца њихови контакти постали редовни и одвијају се без проблема. Мал. ВВ је сада на узрасту од ... година и иде у ... разред Основне школе „...“ ..., издвојено одељење у суседном селу ..., где је претходно похађао и предшколски програм. До школе има обезбеђен превоз тако што по њега долази ... и враћа га. Здравом је дете и нема посебних потреба, а за задовољење његових уобичајених потреба за исхраном, одећом, обућом,

школским прибором и слично, потребно је месечно 10.000,00 динара. Тужилац је у сталном радном односу у ... свог ... у Остварује месечну зараду од 660 евра. Бави се и пољопривредом, гајењем вишања са братом на земљишту које је у власништву брата, те тако остварује и додатне приходе, а за сопствене потребе гаје живину и производе друге пољопривредне производе, чији вишак понекад продају. Тужена је запослена у АД „...“ ... где остварује зараду 30.000,00 динара. У време када је отпочео поступак живела је у ..., у кући власништво њених родитеља, а у току поступка је променила пребивалиште тако да сада живи у заједници са дететом, родитељима и братом у селу ..., одакле свакодневно путује на посао и враћа се. Трошкови тужене на име комуналија и телефона за кућу у ..., кућу у селу, као и трошкови превоза до села износе укупно 10.000,00 динара. Родитељи тужене остварују пољопривредну пензију по 11.000,00 динара, а брат прима социјалну помоћ 10.000,00 динара. Домаћинство тужене бави се пољопривредом и сточарством. Центар за социјални рад „Топлица“ из Прокупља доставио је налаз и стручно мишљење у извештајима од 01.06.2017. године и 09.10.2020. године, са допуном од 10.11.2020. године, након извршеног непосредног увида и стручне оспервације породичних прилика странака, у којима се изјаснио да је село у коме живи тужена са дететом удаљено тридесетак километара од ..., доста изоловано, са малим бројем углавном остарелог становништва и отежаним приступом здравственим, просветним, социјалним и другим државним службама, због лошег пута и непостојања организованог превоза. Стамбено хигијенски услови живљења у породичној кући тужене нису задовољавајући. Малолетни ВВ нема комуникацију са другом децом, јер их нема у окружењу, оскудног је фонда речи, не изговара све гласове правилно и нижег је инвентара знања у односу на свој узраст. Тужена је изгубила примарну улогу у родитељству јер дете велики део времена проводи са њеним родитељима, а често остаје и са братом тужене, који је ... болесник, док баба и деда обављају свакодневне обавезе. Мишљење је органа старатељства да у породици тужене постоје тешкоће у домену породичне историје и самог функционисања, да је губитак члана породице (другог брата тужене који је извршио самоубиство) од утицаја на садашње емоционално стање чланова породице, и да постоји недостатак ресурса и удаљеност услуга подршке у заједници, што повећава социјалану изолацију и онемогућава укључивање малолетног детета у друштвене активности, чиме се смањује његов квалитет живота који је и иначе на ниском нивоу. Фокус родитељства су преузели баба и деда по мајци, а мајка не препознаје могућност да са дететом самостално живи у ... јер би таква њена одлука нарушила однос са оцем, уз елементе страха. Однос родитеља тужене према мал. детету манифестује се као идентификација са сином који је преминуо, који постаје заменска фигура, па је у најбољем интересу детета да вршење родитељског права преузме отац уз уређење виђења са мајком по предложеном моделу.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев и тужиоцу поверио самостално вршење родитељског права, уредивши модел одржавања личних односа тужене са малолетним дететом и утврђујући њену обавезу плаћања издржавања, док је одбио противтужбени захтев да се дете повери туженој на чување и васпитање, уреде виђења са оцем и тужилац обавезе на плаћање издржавања, прихватајући налаз и стручно мишљење центра за социјални рад од 01.06.2017. године.

После расправе одржане пред другостепеним судом, у смислу одредбе члана 383. став 4. ЗПП ради отклањања битних повреда одредаба парничног поступка и правилног утврђивања чињеничног стања, на којој је поновљено извођење доказа саслушањем парничних странака и прибављен нови налаз и стручно мишљење Центра за социјални рад у Прокупљу од 09.10.2020. године, са допуном од 10.11.2020. године, другостепени суд је закључио да је у најбољем интересу малолетног детета да родитељско право врши тужилац, а тужена доприноси издржавању детета и редовно га виђа према моделу који је дао орган старатељства, применом члана 3. став 1. и 2. Конвенције о правима детета, те чланова 6, 266, 270. и 272. Породичног закона.

По оцени Врховног касационог суда, одлука другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 6. став 1. Породичног закона прописано је да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета, а чланом 266. став 1. истог закона да је суд увек дужан да се руководи најбољим интересом детета у спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права.

На основу члана 270. Породичног закона, суд је дужан да пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права, затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање породичним односима. Ако родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу, о висини доприноса за издржавање од стране другог родитеља и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем доноси суд (члан 272. став 2. истог закона), а ако се дете не налази код родитеља који треба да врши родитељско право суд ће наредити да се дете одмах преда родитељу који треба да врши родитељско право (став 3. наведеног члана).

Другостепени суд се руководио најбољим интересом малолетног детета када је одлучио да родитељско право у овом случају треба да врши тужилац, заснивајући своју одлуку на свим утврђеним околностима и налазу и стручном мишљењу Центра за социјални рад у Прокупљу. Наиме, том суду је достављен нови извештај другог стручног тима формираног од стране наведеног центра за социјални рад који је спровео поновни поступак целовите и усмерене процене потреба и најбољег интереса детета. Тај извештај са коначним мишљењем је у сагласности са подацима и предлогом који је дат у предходном налазу органа старатељства достављеном првостепеном суду, па је на основу релевантних чињеница које су детаљно у њима утврђене несумњиво да породично и шире социјално окружење у коме сада одраста малолетно дете не представља довољно добру и подстицајну средину за његов правилан психофизички развој. То се огледа како у незадовољавајућим стамбеним и хигијенским условима живота, недостатку повољних услова за социјализацију и укључивање у друштвена догађања, што утуче на квалитет његовог живота и развој самопоуздања, као и у чињеници да су родитељску улогу фактички преузели родитељи тужене. Непосредну бригу и старање о детету треба да врше пре свега родитељи са којима живи, а на друга

лица, што овде није случај. Иако је тужена неспорно подобан и високо мотивисан родитељ који жели да се стара о детету, тако да са тог аспекта њени родитељски капацитети нису спорни, али с обзиром да она нема потенцијала да препозна све потребе детета и у том циљу организује живот на другачији начин који би подразумевао њену свакодневну присутност и ангажованост (њено пресељење код родитеља је очигледно срачунато за потребе овог поступка), то је чини мање подобним родитељем у односу на тужиоца. Имајући у виду да је тужилац показао високу позитивну мотивисаност и спремност да преузме бригу о детету и да за то има адекватне родитељске потенцијале, помоћ и подршку своје породице, као и повољније материјалне и стамбене услове, код чињенице да је између њих успостављен довољно близак и емотиван однос и да дете нема отпор према њему, и по становишту ревизијског суда у најбољем је интересу детета да буде поверено тужиоцу као оцу. Стога је правилно другостепени суд одлучио о вршењу родитељског права, уз обавезу тужене да дете одмах преда тужиоцу на основу члана 272. став 3. Породичног закона.

Наводима ревизије тужене не доводи се у сумњу правилност и законитост оваквог закључивања другостепеног суда, с обзиром да је најбољи интерес детета као врхунски принцип правилно утврђен на основу свих елемената процене. Имајући у виду календарски узраст детета и мишљење органа старатељства о утицају родитеља тужене на дете које очигледно има потешкоће у психофизичком развоју, није било потребно посебно прибављати мишљење детета у смислу члана 65. Породичног закона, јер и по оцени овог суда оно није способно да слободно формира и изрази сопствено мишљење. Такође, несумњиво је утврђено да отац има много боље стамбене и материјалне услове од тужене и може да пружи детету квалитетнији и садржајнији живот у односу на тужену, код чињенице да ће дете са годинама имати веће потребе за социјалним укључивањем у друштвене односе, а што може лакше и квалитетније остварити код оца. Стога, супротно ревизијским наводима, тужена није кажњена због лошег материјалног стања, већ је одлука о повери донета искључиво у најбољем интересу детета.

Правилно је другостепени суд применом одредбе члана 61. Породичног закона одлучио и о одржавању личних односа између тужене и малолетног детета прихватајући допунски извештај центра за социјални рад који је модел виђења детаљно разрадио и прилагодио потребама детета и могућностима оба родитеља, па је и одлука у том делу заснована на правилној примени материјалног права.

Побијаном другостепеном пресудом правилно су примењене одредбе члана 154. став 1, 160. и 161. Породичног закона код одлучивања о обавези тужене да доприноси издржавању малолетног детета у досуђеном износу, због чега је ревизија и у том делу оцењена неоснованом. Другостепени суд је правилно ценио све критеријуме који су од утицаја на одређивање издржавања, потребе малолетног детета, могућности тужене и минималну суму издржавања, па ће досуђени износ, уз допринос тужиоца, како у новцу тако и кроз рад, бригу и старање које ће свакодневно улагати, омогућити задовољавање потреба заједничког детета и омогућити му најмање такав ниво животног стандарда какав ужива тужена ка родитељ, дужник издржавања. Плаћањем тог износа, према схватању овога суда, туженој неће бити угрожена егзистенција с обзиром да иста остварује редовну зараду.

О трошковима парничног поступка такође је правилно одлучено према разлозима правичности, применом члана 207. Породичног закона.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци на основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић